

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мр Вање Манић Матић

ÉLÉMENTS DE CIVILISATION FRANCOPHONE DANS L'ENSEIGNEMENT DE FLE
(Елементи франкофоне цивилизације у настави француског као страног језика)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<ol style="list-style-type: none">Датум и орган који је именовео комисију 03.03.2017. Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом СадуСастав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:<ol style="list-style-type: none">др Снежана Гудурић, редовни професор за ужу научну област Романистика, изабрана у звање 21.07.2009, Филозофски факултет у Новом Саду, ментордр Ана Вујовић, редовни професор за ужу научну област Француски језик и књижевност, Учитељски факултет, Београд, изабрана у звање 18.06.2014.. године, чландр Тамара Валчић Булић, доцент за ужу научну област Романистика, Филозофски факултет у Новом Саду, изабрана у звање 15.12. 2014. године, члан
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">Име, име једног родитеља, презиме: Вања (Владо) Манић МатићДатум рођења, општина, република: : 6. Октобар 1979. Брчко, Босна и Херцеговина.Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 12. октобар 2009. Филозофски факултет, Нови Сад, <i>Les particularités sémantiques des noms et des verbes en français standard et ses variantes : français suisse romand et français québécois (Семантичке особености именица и глагола у стандардном француском језику и његовим варијантама: швајцарском и квебекском француском језику).</i> Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Филолошке науке
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<i>ÉLÉMENTS DE CIVILISATION FRANCOPHONE DANS L'ENSEIGNEMENT DU FLE</i> (Елементи франкофоне цивилизације у настави француског као страног језика)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

У својој докторској дисертацији, написаној на француском језику, Мр Вања Манић Матић обрађује елементе франкофоне цивилизације у настави француског језика на нивоима од А1 до Б2 према *Заједничком европском референтном оквиру за језике* (ЗЕРОЈ), а на основу исцрпне анализе уџбеника и других наставних средстава који се користе у настави француског језика као страног на територији Републике Србије. Кандидаткиња најпре дефинише појам франкофоног елемента, затим врши анализу корпуса кроз одговарајуће тематске категорије, да би на крају спроведене анализи констатовала степен присуства, место и начин презентовања, као и модалитете експлоатације понуђених франкофоних елемената у настави. На самом крају дисертацију понуђено је неколико тема из области франкофоне цивилизације, као и начин њихове обраде на часу, при чему је кандидаткиња водила рачуна да се предложене целине могу лако укомпоновати у рад са постојећим уџбеницима француског језика који се данас користе у школама и на факултетима у Србији.

Обим дисертације износи 303 странице компјутерски уређеног текста, од чега првих десет страница (I – X) садрже кључне документацијске информације и апстракт на српском и енглеском језику, а остатак (1-293) представља текст дисертације, који је подељен на 8 целина, од којих су првих пет поглавља основног текста, шеста је Додатак, а седма и осма се односе на податке о изворима и коришћеној литератури.

У Уводу (*Introduction*, стр. 5-9) кандидаткиња наводи циљеве и представља план свог истраживања, при чему полази од места француског језика као страног (ФЈС) у образовном систему Републике Србије.

Поглавље насловљено Култура – цивилизација – језик – у настави француског језика као страног (*Culture – civilisation – langue dans l’enseignement du FLE*, стр. 10-21) доноси разматрања о различитим приступима култури кроз развој наставних метода у учењу ФЈС, затим о интеркултуралности и њеном месту у савременој настави страних језика, као и о начинима представљања франкофоних култура у настави ФЈС.

Треће поглавље, под насловом *Франкофонија – општа разматрања (Francophonie – notions générales*, стр. 22-32) посвећено је појму *франкофоније*, који је сам по себи вишезначан. Кандидаткиња најпре дефинише општи појам *франкофоније*, да би затим прешла на дефинисање и класификацију франкофоних елемената, уз преглед уџбеника и метода из којих је ексцерпиран корпус и са посебним освртом на тематске категорије у којима се јављају франкофони елементи.

У четвртом поглављу, *Анализа корпуса – франкофони елементи у уџбеницима и методама у Србији (Analyse du corpus – éléments francophones dans les manuels et méthodes en Serbie*, стр.33-49), кроз девет потпоглавља, спроведена је анализа ексцерпираних франкофоних елемената и то кроз девет тематских категорија: 4.1. лексички варијетети, 4.2. географија, 4.3. познате личности, историја и споменици културе, 4.4. графичке уметности, вајарство и архитектура, 4.5. књижевност, 4.6. музика, 4.7. филм, 4.8. штампа и документарни текстови и 4.9. стрип. На крају сваког потпоглавља дат је закључак изведен на основу анализе дате тематске области.

Пето поглавље под насловом *Општи закључци (Conclusions générales*, стр. 218-227) обједињује појединачне закључке до којих је кандидаткиња дошла током анализе корпуса по тематским областима, дајући тако јасну и прецизну слику збирних резултата истраживања.

У *Додатку (Annexe*, стр. 228-272) понуђен је одличан додатни материјал који обрађује поједине франкофоне елементе и који се да лако инкорпорирати у наставу ФЈС уз постојеће уџбенике на различитим узрастима и нивоима језичке компетенције ученика.

Извори за корпус – уџбеници и методе – Листа скраћеница (Sources du corpus – manuels et méthodes – Liste des abréviations, стр. 273-278), представљају листу од 128 библиографских јединица (уџбеника, приручника и другог наставног материјала) са скраћеницама.

Коришћена литература (*Библиографија и цитологија / Bibliographie et citographie*, стр. 279-293) броји укупно 222 јединице, од којих су 23 различити типови речника, 136 представљају чланке и монографске студије у штампаном облику, док се 63 односе на консултоване сајтове.

Дисертација садржи укупно 92 слике и три табеле.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У *Уводу* кандидаткиња образлаже свој избор теме и дефинише предмет истраживања, тј. елементе франкофоне цивилизације у настави француског језика као страног (ФЈС) на нивоима А1-Б2 Заједничког европског референтног оквира за језике. Јасно и концизно износи неопходне чињенице везане за истраживање које је спровела (место ФЈС образовном систему Републике Србије, избор корпуса, методологија његове израде и анализе, почетне хипотезе).

У другом делу (*Култура – цивилизација – језик у настави ФЈС*), кроз три потпоглавља (*Концепција културе у развоју методике наставе ФЈС, Интеркултуралност – теоријски поглед на појаву дивергентну саму по себи и у дидактици страних језика, Представљање франкофоних култура и цивилизација у настави ФЈС у Србији*), кандидаткиња врло успешно термилошки разграничава појмове „култура“ и „цивилизација“ који се у настави страних језика врло често употребљавају као синоними, дефинише интеркултуралност у дидактици страних језика и даје шири приказ начина на које се франкофоне културе и цивилизације представљају у уџбеницима и шире у настави ФЈС у Србији. Кроз ова три потпоглавља, која се могу одредити као ситуирање теме дисертације у шири контекст наставе страних језика кроз различите наставне методе, кандидаткиња нас полако усмерава ка ужем пољу свог истраживања.

Треће поглавље (*Франкофонија – општа разматрања*) посвећено је дефинисању појма *франкофоније* који се, у данашње време, употребљава у различитим значењима. Кандидаткиња кроз веома добро одабране примере показује и доказује колико је овај појам комплексан и колико је у неким ситуацијама тешко одредити границу између онога што припада само француској од онога што припада франкофоној култури. У овом делу кандидаткиња дефинише и појам *франкофоног елемента*, разграничавајући његове појавне облике у девет тематских области, а затим даје преглед уџбеника и других дидактичких материјала из којих је ексцерпирала корпус за своје истраживање. Кандидаткиња посебну пажњу посвећује тематским категоријама у којима се франкофони елементи налазе, истичући обиље начина за њихово непосредно приказивање.

Четврто поглавље које се односи на анализу корпуса (*Анализа корпуса – франкофони елементи у уџбеницима и методама*) најобимнији је део дисертације у којем се, кроз девет потпоглавља посвећених појединим тематским категоријама, анализира богата грађа прикупљена из 120 различитих уџбеника, приручника и другог допунског дидактичког материјала везаног за наставу ФЈС у Србији. Кандидаткиња је своју анализу спровела кроз сегменте који одговарају следећим тематским областима: 1) лексички варијетети, 2) географија, 3) познате личности, историја и споменици културе, 4) графичке уметности, вајарство и архитектура, 5) књижевност, 6) музика, 7) филм, 8) штампа и документарни текстови и 9) стрип. Иако овако постављене тематске категорије омогућавају разврставање франкофоних елемената по одговарајућим карактеристикама и њихову лакшу обраду,

кандидаткиња и сама примећује да се поједини елементи, према својим посебним особинама, могу сврстати у више предложених области, те да је њихова класификација у једну или другу област извршена на основу њихове, с једне стране, тематске одређености, а са друге, с обзиром на место које им је дато у наставном материјалу, тј. у одговарајућој наставној целини, те на њихову конкретну експлоатацију на часу ФЈС. Спроведена анализа је врло доследна, а тамо где се особине појединих франкофоних елемената суперпонирају, дата су јасна образложења за њихову класификацију управо у област у коју су класирани. Кандидаткиња је најпре у самом поступку класификације, а затим и у спроведеној анализи, показала изузетну способност за генерализацију, за јасно и доследно одвајање суштинског од наизглед значајног а заправо површинског, као и за повезивање различитих елемената према њиховим фундаменталним заједничким особинама. На крају сваког потпоглавља посвећеног појединим тематским категоријама кандидаткиња резултате своје анализе сумира у низ добро формулисаних, јасно постављених и у логичку целину добро повезаних закључака.

Закључна разматрања која се односе на приказ резултата целокупног истраживања обједињена су у петом поглављу насловљеном *Општи закључци*. Кандидаткиња у овом делу врло вешто повезује поглавља с почетка рада, која се односе на образложење потребе за једним оваквим истраживањем и на основне почетне хипотезе, са кратким прегледом потпоглавља у којима је вршена анализа корпуса. Парцијални резултати истраживања са закључцима изведеним након сваке појединачне тематске целине, добро су укомпоновани у јединствен текст који на врло јасан, прегледан и недвосмислен начин показује присуство (или одсуство), статус и појавне облике франкофоних елемената у наставном материјалу који се данас употребљава у настави ФЈС у Србији, те на њихов допринос у сензибилисању ученика на интеркултуралност као једну од суштинских особина савременог света. Посебно бисмо истакли делове у којима кандидаткиња на врло критичан и надасве оригиналан начин приступа постојећим предлозима за експлоатацију на часу појединих сегмената наставног материјала у којем се налазе франкофони елементи, указујући на њихов изузетан значај у формирању ставова ученика према другом и другачијем. Управо овакви делови дисертације откривају да је истраживање вршио не само неко ко има дугогодишње искуство у настави ФЈС, већ да је реч о истраживачу који одлично познаје теоријске основе методике наставе и дидактике страних језика, који се и у синхронији, и у дијахронији, озбиљно бавио анализом целокупног наставног материјала везаног за ФЈС и који одлично познаје статус ФЈС у оквиру образовног система у Србији. Обједињени закључци заокружују текст дисертације и доказују првобитно постављене хипотезе које се односе на недовољно присуство франкофоних елемената у наставном материјалу који се користи у настави ФЈС у Србији, као и на њихов огроман потенцијал за сензибилизацију ученика на другог и другачијег, на лакше разумевање различитих култура и традиција, као и на јасније сагледавање себе, своје заједнице и односа у њој у контексту новог света који треба да почива на узајамном разумевању и аргументованом дијалогу.

У *Додатку* кандидаткиња нуди неколико аутентичних докумената из области франкофоније са предлогом њихове инкорпорације у наставу ФЈС у оквиру одговарајућих наставних целина датих у постојећим уџбеницима ФЈС за нивое А1-Б2 који се данас употребљавају у Србији. Предложени материјал сврстан је у пет тематских области (1. стереотипи, 2. језички варијетети, 3. песме, 4. књижевност и 5. цртани филмови), при чему се у свакој области даје по неколико предлога. Посебна вредност овог материјала је у томе што кандидаткиња даје детаљна дидактичка упутства за њихову експлоатацију на часу (тип часа, временски оквир, који сегмент у уџбенику се може заменити понуђеним материјалом, начин презентације, активности и сл.).

Извори обухватају 120 наслова што само по себи говори о ширини спроведеног истраживања у којем се водило рачуна о свеукупном наставном материјалу који је коришћен у настави ФЈС на територији Србије (у саставу федералне државе или као

самосталног ентитета) од двадесетих година прошлог века до половине друге декаде 21. века. Будући да су у дисертацији, ради лакшег праћења основног текста, коришћене скраћенице, попис извора дат је абecedним редом скраћеницама, што олакшава и налажење потпуних библиографских података за сваког од њих.

Листа коришћене литературе (*Библиографија и ситографија*) садржи сва релевантна дела везана за тему докторске дисертације, кандидаткиња је испратила и старију и сасвим нову литературу везану како за наставу ФЈС тако и за различита теоријска разматрања везана за појмове који се јављају у тексту дисертације (франкофонија, култура, цивилизација, интеркултуралност, и сл.).

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

уз напомену:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Вања Манић-Матић (2008). Употреба помоћних глагола у српском, стандардном француском и квебекској варијанти француског језика. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, књ. XXXIII-2: 185-195. Главни и одговорни уредници: проф. др Марија Клеут и доц. др. Срђан Шљукић.

YU ISSN0374-0730

УДК 811.163.41'367.625.5-811.133.1'367.625.5

811.133.1:811.133.1(714.1)

M51

2. Вања Манић-Матић (2010). Америндијанизми у квебекском француском језику. У Зборнику *Језик, књижевност, промене*, том „Језичка истраживања“, ур. Биљана Мишић Илић, Весна Лопичић, Филозофски факултет у Нишу, стр.444-455.

ISBN 978-86-7379-206-4

UDK 811.133.1373(714)

M 14

3. Вања Манић-Матић (2011). Les particularités sémantiques des néologismes des noms et des verbes du français suisse romand („Семантичке особености неологизама именица и глагола у швајцарској варијанти француског језика“). У *Academic days of Timisoara, Language Education Today*, одговорни уредник Георгета Рата, стр.69-78.

ISBN 13: 978-1-4438-3284-7

ISBN: 1-4438-3284-7

M14

4. Вања Манић-Матић (2011). Les particularités sémantiques des noms et des verbes en français québécois. Зборник *Les relations dans la diversité: perspectives canadiennes*, главни и одговорни уредници: проф. др Јелена Новаковић, Слободан Пајовић и Владимир Гвозден. Београд: Универзитет Мегатренд. стр. 263-271.

ISBN 978-86-7747-429-4

M33

5. Вања Манић-Матић (2011). Les anglicismes du français québécois (Англицизми у квебекском француском), *Примењена лингвистика 12*, ДПЈС - Филозофски факултет у Новом Саду – Филолошки факултет у Београду, Нови Сад, стр. 138-143.

ISSN: 1451-7124

M52

6. Вања Манић-Матић (2012). Le joual dans le texte littéraire et la chanson en classe de FLE

(„Жуал у књижевном тексту и песми у настави француског као страног језика“). IX међународни скуп франкофоних студија „Passeurs de mots“, Темишвар (Румунија), главни и одговорни уредник Андреа Гхеоргхиу, Рамона Малита, Иоана Марцу, Мариана Питар, Дана Унгуреану, стр. 525-537.
ISBN 978-973-125-386-2 **M33**

7. Вања Манић-Матић, Наташа Поповић (2012). *La chanson francophone en classe de FLE* („Франкофона песма у настави француског као страног језика“). Тематски зборник *Језици и културе у времену и простору I*, ур. Снежана Гудурић, Нови Сад: Филозофски факултет. стр.355-361.
ISBN 978-86-6065-152-7 **M14**

8. Вања Манић-Матић, Сања Маричић, Наташа Поповић (2013). Рекламни спот као аутентични документ у настави страног језика. Тематски зборник *Језици и културе у времену и простор II/2*. Ур. Снежана Гудурић и Марија Стефановић. Нови Сад : Филозофски факултет. стр. 411-420.
ISBN 978-86-6065-178-7 **M14**

9. Вања Манић-Матић (2014). *Quelques stéréotypes québécois dans les documents authentiques en classe de FLE*. Зборник *Le Canada: nouvelles idées pour nouveau monde*, ур. проф.др Јелена Новаковић и проф.др Весна Лопичић. Београд: Филолошки факултет. стр. 119-133.
ISBN 978-86-6153-236-8 **M33**

10. Vanja V. Manić-Matić (2014). *Quelques exemples de la francophonie belge en classe de FLE. Metodčki vidici 5*. стр.165-180. (главни и одговорни уредник: Биљана Радић-Бојанић) ISSN 2334-7465 (Online).
UDC: 811.133.1(493):[37:811.133.1. M53 - 1 **M53**

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Спроведено истраживање дало је следеће резултате:

1. Показало је да су ученици у Србији врло мало или нимало сензибилисани на франкофоне културе.
2. У новијим уџбеницима ФЈС франкофони елементи су присутнији него у старијим, у уџбеницима прве половине 20. века франкофоних елемената у уџбеницима практично није ни било, односно, наставни материјал односио се превасходно на Француску, њену књижевност и културу, изражене кроз стандардни француски језик са свим лексичким и граматичким цртама својственим језику који се говори на територији Француске.
3. Термини *култура* и *цивилизација* врло често се употребљавају као синоними, иако је у основи реч о лексемама са различитим значењем. Кандидаткиња се у наслову дисертације определила за термин *цивилизација* будући да он у синтагми *франкофона цивилизација* на прави начин обједињује све земље у којима се говори француски језик и у којима се *интеркултуралност* подразумева у правом и пуном значењу те речи.
4. Термин *франкофона цивилизација* на својеврстан начин брише „колонијалне обресе“ термина „француска култура“, стављајући у први план културне контакте и прожимање култура, које у међусобној комуникацији употребљавају француски језик
5. Термин *франкофон(и)* може се односити на територију Француске и других земаља у којима се говори француски језик (термин схваћен у ширем смислу), али и само на територије на којима се говори француски језик ван матичне земље (Француске; термин схваћен у ужем смислу).

6. Франкофони елементи могу се класификовати у најмање девет тематских класа, од којих се свака може поделити на две или више субкласа.
7. Један број франкофоних елемената налази се у пресеку две или више тематских класа.
8. Франкофони елементи попримају разноврсне облике у наставном материјалу, па се тако јављају у облику лексичких варијација, књижевних текстова, стрипа, аудио записа (било да је реч о дијалогу, монологу или о песми), географских појмова, имена, спортских догађаја, слика различитог типа и формата и сл.
9. Врло често су уграђени у део намењен раду на једној језичкој компетенцији, понекад раду на више њих (истовремено или сукцесивно), док се један део јавља као независан елемент, изван језичког или граматичког наставног контекста.
10. Рад на франкофоним елементима потстиче ученике на даљи самосталан рад у тражењу додатних информација о франкофонији, што позитивно утиче на мотивацију за учење француског језика.
11. Присуство франкофоних елемената у наставном материјалу ФЈС помаже ученицима да стварају својеврсне мостове међу различитим културама и цивилизацијама.
12. Кроз разумевање културног прожимања присутног у франкофоном свету, ученици се уче бољем разумевању и самим тим лакшем прихватању другог и другачијег.
13. Један од главних адута француског језика у савременом свету (у којем доминирају енглески језик и англофона/е култура/е) управо је стварање јачег савеза између земаља у којима је француски један од службених језика.
14. Франкофонија се данас повезује са солидарношћу, толеранцијом, интеркултуралношћу и хуманизмом, што су вредности којима треба да тежи свако савремено друштво.
15. Шире присуство франкофоних елемената у савременој настави ФЈС помаже очувању француског језика, јер његова будућност и јесте у прихватању свих његових варијетета.
16. Наставници ФЈС би требало да се више упознају са могућностима које пружа увођење франкофоних елемената у наставу и да их понуде ученицима у складу са постојећим наставним програмом и расположивим техничким редствима.

**VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина
приказа и тумачења резултата истраживања.**

Кандидаткиња на јасан, прегледан и аргументован начин приказује резултате свог истраживања, тумачи их доследно и изводи релевантне и логичне закључке.

Комисија позитивно оцењује кандидаткињин начин приказа и тумачења резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме ДА
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе: ДА

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци:

Кандидаткиња мр Вања Манић Матић је у својој докторској дисертацији први пут спровела систематско истраживање присуства франкофоних елемената (схваћених у ужем смислу речи) у наставном материјалу ФЈС у Србији. Указала је на форме у којима се они јављају и посебно на значај који такви елементи имају у усвајању ФЈС, почев од позитивног утицаја на мотивацију ученика, преко рада на поспешивању свих комуникативних компетенција, до ширег процеса образовања ученика и њиховог формирања у толерантне особе спремне да разумеју и прихвате другог и другачијег. Посебно наглашавамо допринос ове дисертације дидактици ФЈС у сегменту у којем кандидаткиња указује на могућности и модалитете инкорпорирања вануџбеничког, самостално одабраног материјала, у поједине делове наставних јединица у оквиру постојећих уџбеника ФЈС

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Учени недостаци дисертације не утичу на резултат истраживања. Техничке недоследности кандидаткиња ће исправити када буде припремала рукопис за штампу.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни, односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже да се дисертација мр Вање Манић Матић под насловом *Éléments de civilisation francophone dans l'enseignement du FLE* (Елементи франкофоне цивилизације у настави француског као страног језика) прихвати и да се кандидаткињи одобри одбрана.

У Новом Саду, 11. марта 2017.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

проф. др Снежана Гудурић

проф. др Ана Вујовић

доц. др Тамара Валчић Булић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.